

EEN AANTAL GEDACHTEN BIJ EEN WAARDIG LEVENSEINDE

jibbe willems 2025

1) WAT HOUDT JE TEGEN

Tiktokfilosofen en Twittergoeroes stellen wel eens de vraag
Stel, je hebt nog maar kort te leven, wat zou je doen?

En wat je antwoord ook is, hun reactie hebben ze al klaar:
Waarom doe je dat dan nu niet? Wat houdt je tegen?

Maar het leven is geen *instagrampost*,
in verzadigde kleuren, zonder praktische bezwaren
en met onuitputtelijke financiële middelen,
waarin elke dag een motiverend motto is.

Daarbij, als je nog maar kort te leven hebt
kan ik me zo voorstellen dat je prioriteiten verschuiven.

De marathon van Athene rennen, Himalaya-hoppen,
koffie drinken in Kaapstad, mijn motorrijbewijs halen.

Ik denk dat al die dingen nogal onbelangrijk lijken.

Sterker nog, ik kan me niet voorstellen dat ik er zin in zou hebben.

Zou ik nog maar kort te leven hebben
dan zou ik niet zoveel veranderen, geloof ik.

Misschien is een waardig levenseinde
een einde dat niet zoveel verschilt van het leven zelf.

2) HET KUSSEN

Mijn ouders willen niet afhankelijk worden,
ze zien op tegen een laatste staartje leven
waarin ze bijna blind of met afbrokkelende herinneringen
een last worden voor de samenleving
en voor hun kinderen die ze vrezen dan niet meer te herkennen.

Ze hebben hun euthanasiepaspoort al jaren klaarliggen
voor als ze bedlegerig en de dagen moe worden,
maar mochten hun doodswensen op medisch morele bezwaren stuiten,
dan, zeggen ze, weet je wat je te doen staat.

Smoor ons met een kussen in de slaap.

Dus toen mijn vader de diagnose slokdarmkanker kreeg
en er op de scan ook een tumor in zijn long gevonden werd
haalde mijn moeder het kussen al tevoorschijn.

Gelukkig wist de oncoloog ze ervan te overtuigen
dat nog niet alle opties waren uitgeput.

Maar al blijft het kussen dit keer ongebruikt,
de boodschap is helder; een waardig levenseinde
is een zelfstandig levenseinde.

3) OMA MIEKE

Thuis heb ik nisje met heiligen en afgodsbeelden,
een Lourdesmaria met heilig water
staat gezellig naast een naar wierook geurende Laksmi,
een gedroogd vleermuislijkje en een gedroogd paddenlijkje
contrasteren met een orthodox icoontje van Sint Joris
Zeus en Hera flankeren
een replica van Umberto Boccioni's *unieke vormen van continuïteit in de ruimte*
en een Mexicaanse hond blaft naar een Bwami-masker met drie gezichten.

Als atheïst die god mist kan ik het me niet veroorloven
teveel goden tegen me in het harnas te jagen.

Het is mijn eigen *ofrenda*,
een huisaltaartje voor de dierbare doden
zodat deze hun weg naar huis kunnen vinden
op de *Día de los Muertos* in Mexico,
wanneer de zielen der overledenen
geleid door de geur van eten en bloemen
voor een dagje terugkeren op aarde.

Het altaartje staat klaar voor mijn schoonmoeder.

Dat begint als een grapje,
maar zo bedoel ik het niet.

Mijn schoonmoeder is veel te vroeg overleden,
dertien weken na haar diagnose;
ze vierde haar vijfenzestigste verjaardag in het hospice
een dag later werd haar kamer leeggehaald.

Zo gaat dat.
Ze is niet de eerste,
ze zal niet de laatste zijn.

Oma Mieke, mijn schoonmoeder,
kwam uit Kerkrade,
het Guadalajara van Limburg
wat weer het Mexico van Nederland is.

Ze praten er met muziek in de stem,
hun eten biedt meer troost dan dat van ons
en ze vereren Maria alsof het Christendom

niet door de Heilige Vader
maar door de Heilige Moeder wordt geleid.

Iets waar ik de Limburgers
overigens geen ongelijk in geef.

Dus een Mexicaans altaartje past bij haar.

Op de *Día de los Muertos*,
wat samenvalt met Allerzielen,
vier je het leven van de overledene.

Ook lunchen we nog regelmatig met mijn schoonmoeder.

Dat klinkt misschien een beetje vreemd,
maar het is waar,
met mijn kinderen schuif ik met regelmaat
bij hun dode oma Mieke aan
die op Natuurbegraafplaats Heidepol ligt.

En op haar verjaardag picknicken we daar.

Niet aan het graf, maar letterlijk op het graf,
op haar botjes, zoals mijn zoon zegt,
die erg geïnteresseerd is in het hele ontbindingsproces.

Het leven en de dood schuiven op Heidepol
vrij naadloos in elkaar over.

Dat kan je luguber vinden,
maar wij vinden het gezellig.

Misschien is dat een waardig levenseinde,
dat het leven na jou gewoon doorgaat,
niet zonder jou, maar mét jou.

En een picknick.

4) KNARSKIEZEN

Mijn vrouw is palliatief verpleegkundige,
de dood komt in vele vormen bij ons thuis
en zij komt bij vele vormen van de dood over de drempel.

Ze vertelt over families die vragen
de diagnose geheim te houden,
'niet tegen mama zeggen dat ze dood gaat'.

Alsof mama dan zal vergeten te sterven.

'Nou ja, niemand vroeg me dood te gaan,
dus ik wordt elke ochtend maar weer wakker.'

Mijn eigen grootmoeder werd honderdvier jaar,
waarvan ze de laatste dertig jaar verzuchtte:
ik hoop dat ik morgen niet meer wakker wordt.

Had iemand haar gezegd dat ze mocht sterven
misschien had ze dan eerder haar rust gevonden.

Misschien is dat een waardig levenseinde,
dat het mag, dat het goed is, om te sterven.

Mijn therapeut zegt dat alles wat je weg stopt
zich verzamelt in die vuist in je maag
die steeds harder knijpt hoe meer je hem negeert.

Nu geloof ik niet dat je de dood kan bestrijden
door hem te accepteren, maar wel
dat acceptatie het afscheid waardig maakt.

En het geeft je de kans vooruit te denken.

Zo wil ik, na mijn dood, als as worden uitgestrooid
zodat wanneer mijn geliefden op het strand zitten
en een boterham eten, ze bij elke zandkorrel
die tussen de kiezen knarst aan mij denken,
omdat het heel goed mogelijk is
dat ze op een stukje Jibbe kauwen.

Misschien is dat een waardig levenseinde,
dat ze na je dood
nog een tijdje op je kauwen.

5) VIER MET MIJ HET LEVEN

Samengevat is een waardig levenseinde, misschien,
een zelfstandig einde
dat niet zoveel verschilt van het leven zelf,
dat na jou gewoon doorgaat,
omdat het goed is dat je sterft
en waarbij je nabestaanden na je dood
nog even op je kunnen kauwen.

En laten we de poëzie niet vergeten.

Ook de poëzie houdt de dood niet tegen,
maar maakt hem wel wat beter te genieten:

VIER MET MIJ HET LEVEN

Vier met mij het leven,
laat ons lachen om de dood,
zolang er lucht is, is er adem,
zolang er troost is, is er hoop!

En leid mij juist in de bekoring
verleid mij met of zonder god
vier bot die allerlaagste lusten
word met mij zat, word met mij zot!

Laat onze voeten wervelen
tot we dansen op de lucht
op pirouetten draaien we
tot de maan en terug!

En we zingen onze stemmen
schor in onze strot
en we knallen de champagne
open met een schot!

Laat ons stromen als het water,
laat ons waaien als de wind,
laat ons laaien als de vlammen,
laat ons kraaien als het kind!

Scheur je los uit al je kleren
laat al je ledematen vrij
en reik met mij naar de hemel
breng de sterren dichterbij!

Word met mij een ander, nieuw,
zoek mijn gloeiend lichaam op
laat de grond onder ons golven
laat ons bårsten van genot!

Laat ons drinken tot de ochtend
haar bleke stralen op ons schijnt
en drink dan door tot ook die dag
in een nieuwe nacht verdwijnt!

En dan, wanneer ik mij
kwetsbaar, naakt
naast je nestel in de slaap,
dan, wanneer mijn hart
met trage slagen slaat,
en wij nog na-
glimmen van de daad,
dan, dan weet ik dat
mijn hoop triomfeert
over de dood, omdat
ik troost gevonden heb,
gevonden in jouw schoot.